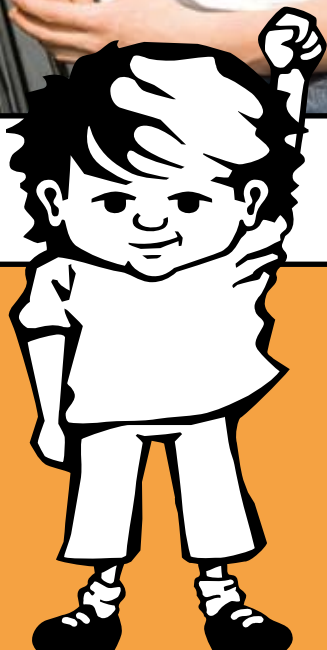

Jantje Beton

Een schoolplein voor de buurt

2

Voorwoord

Een schoolplein voor de buurt

Er is in Nederland een schrijnend gebrek aan openbare ruimte waar kinderen kunnen spelen. Volgens de Jantje Beton/NUSO-Norm(*) is in ons land zo'n 35.000 hectare nodig, terwijl krap de helft daarvan beschikbaar is. Een deel van de oplossing zou kunnen liggen in het buiten schooltijd openstellen van schoolpleinen.

Voor het tienjarig jubileum van de loterij schreef Jantje Beton een prijsvraag uit waarin scholen werden uitgenodigd hun ervaringen met het openstellen van hun schoolplein te delen. Waar liepen ze tegenaan? Hoe kwamen ze aan geld? En vooral: hoe gingen zij om met problemen als rommel, geluidsoverlast, veiligheid en vandalisme?

Verschillende reacties hebben we gebundeld. We willen hiermee onze oproep aan de scholen in Nederland ondersteunen om schoolpleinen beschikbaar te stellen voor de buurt. We zijn ons ervan bewust dat een school bij het openstellen van het plein tegen bepaalde problemen kan aanlopen. Toch is er veel meer mogelijk met schoolpleinen dan menigeen denkt. Dat blijkt ook wel uit de ideeën van de scholen en de specialisten die zich bezighouden met het onderwerp.

Dit boekje is niet meer (en ook niet minder) dan een schot voor de boeg over het openstellen van schoolpleinen. Jantje Beton zal ermee bezig blijven en voor speelruimte blijven pleiten. We vertellen aan eenieder die het horen wil: schoolpleinen bieden kinderen speelruimte, ook na schooltijd. Geef ze die ruimte!

Mr Henk P. Kasbergen
directeur Jantje Beton

(*) Jantje Beton/NUSO-Norm: Deze richtlijn is door de NUSO, de landelijke organisatie voor speeltuinwerk en jeugdrecreatie, ontwikkeld in samenwerking met Jantje Beton. Als basisrichtlijn geldt dat van alle beschikbare ruimte minimaal 300m² per hectare moet worden gereserveerd voor formele speelruimte, dus 3%. Momenteel is dat slechts 1,6%. (bron: Kinderen in Tel 2006)

Betrek jeugd bij inrichting schoolplein

Jan Kersten is adviseur van Bureau Niche. Niche werkt aan verbetering van de ecologische, esthetische, streekeigen en recreatieve kwaliteiten van het platteland en aan het verbeteren van speelruimte voor kinderen.

4 “Samenwerken is noodzakelijk. Niet alleen met de gemeente, maar ook met de jeugd. Juist omdat vooral de angst voor vandalisme scholen er momenteel van weerhoudt de pleinen open te gooien. Als je kinderen en jongeren bij de inrichting betreft, wordt het ook ‘hun’ plein. Dan pikken ze het niet als er iets wordt gesloopt. Overleg met de buurt is ook heel belangrijk. Buurtbewoners kunnen een rol van betekenis spelen bij het beheer en de sociale controle. Je zou bijvoorbeeld de directe buurtbewoners een sleutel van het schoolhek kunnen geven. Er is dan altijd wel iemand die het hek dicht gaat doen of in de gaten houdt of er geen vervelende dingen gebeuren. Daar zijn al goede ervaringen mee.”

“Het is weliswaar niet de plicht van scholen om speelruimte voor de buurtkinderen te creëren, maar op termijn is dat onvermijdelijk. Zeker in de grote steden, waar de speelruimte krap is en de grond heel duur. Dan kun je maar beter voorop lopen en actief op zoek gaan naar mogelijkheden om er een uitdagend en veilig plein van te maken. Daar is overigens een rol voor de

gemeentelijke overheden weggelegd. Een school zou subsidie moeten krijgen voor onderhoud en speeltoestellen zodra het schoolplein ook na schooltijd opengaat. De gemeente is immers ook gebaat bij een goede speelplaats die relatief gemakkelijk te realiseren is.”

“Tegen vandalen en vuil bestaat geen toverformule. Persoonlijk contact leggen met de jongeren, of dat nu direct is of via een wijkagent, werkt volgens mij het beste. Het schoolplein openstellen tot een bepaalde tijd werkt ook prima, al moet dat wel gehandhaafd worden.”

Het kabinet heeft in de zomer van 2006 eenmalig middelen beschikbaar gesteld om de huisvesting van brede scholen geschikt te maken voor multifunctioneel gebruik; het gaat om een bedrag van ongeveer € 36 miljoen. De gemeenten zijn in de gelegenheid hiervoor aanvragen in te dienen. Aanpassingen aan het schoolplein kunnen ook binnen deze regeling gerealiseerd worden. Het schoolplein behoort tot de accommodatie van de school. Het gaat er natuurlijk wel altijd om het schoolplein beter geschikt te maken voor multifunctioneel gebruik. Vragen? Neem contact op met uw gemeente.

Aan mensen die één of meer schoolpleinen in de buurt hebben, is gevraagd op hoeveel van deze schoolpleinen na schooltijd en in het weekend kan worden gespeeld. Ruim een kwart van de mensen (28%) geeft aan dat dit op geen enkel schoolplein in de buurt mogelijk is. Dit komt voornamelijk doordat deze zijn afgeschermd met hekken die 's avonds en in het weekend gesloten zijn (26%). Hiernaast is het in sommige gevallen verboden voor kinderen om er te spelen (8%). Bij 35% van de Nederlanders kunnen kinderen na schooltijd op één schoolplein spelen, bij 18% op twee en bij 6% op drie of meer. Maar liefst 43% van de Nederlanders geeft aan geen schoolplein in de buurt te hebben waar kinderen na schooltijd kunnen spelen.
(bron: TNS/Nipo rapport juni 2006)

Maak van het schoolplein een buurtplein

De montessorischool in Drachten won de eerste prijs van de Jantje Beton Schoolpleinactie. Directeur is Piers van der Sluis. De mate van samenwerking met de buurt, ouders en de gemeente maakte veel indruk op de juryleden.

“Wij hebben van ons schoolplein een buurtspeelplaats gemaakt. Op die manier konden we aanspraak maken op verschillende subsidies. We hebben zelf ook geld ingezameld. Sponsorloop, fancyfair, noem maar op. Met hulp van de wijkraad, Samenwerkende Fondsen Buiten Spelen(*), de gemeente en de ouders hebben we nu een prachtige speelplaats.”

“Van de hekken en de bordjes met ‘verboden toegang’ die er vroeger waren trokken de kinderen zich niks aan. Bij vlagen hadden we last van vandalisme. Het werd dus tijd voor een andere benadering. Aangezien de kinderen toch wel op het schoolplein kwamen, besloten we het plein actief open te stellen. Dat betekent dat we ook na schooltijd de komst van kinderen aanmoedigen. Dat trekt meer mensen aan, waardoor je meer sociale controle krijgt. En dat werkt goed tegen vandalisme.”

“Het is belangrijk om ervoor te zorgen dat het plein in goede staat blijft. Als er toch iets wordt vernield, wordt dat meteen gerepareerd. We hebben vooral de oudere kinderen betrokken bij de inrichting en uitgelegd dat zo’n plein iets is om trots op te zijn. Dat begrepen ze. Ze vroegen zelfs om prullenbakken voor op het plein. In gesprek blijven, dat is heel belangrijk.”

Marije Klijnman is tien jaar en zit in groep zeven van de montessorischool in Drachten. “Vroeger had het schoolplein een oud houten klimrek en een duikerek. Dat was wel leuk, maar nu is alles veel mooier. Er is echt veel om mee te spelen. Het heeft ook veel meer kleuren. Ik speel graag op het schoolplein. Doordeweeks kan ik na schooltijd niet zo vaak, omdat ik naar badminton ga en op toneel zit. Maar in het weekeinde ga ik er wel spelen, met vriendinnen. Het liefste spelen we voetbal, maar we zitten ook graag in het klimrek of de zandbak.”

(*Samenwerkende Fondsen Buiten Spelen is een samenwerkingsverband van Jantje Beton, het VSBfonds, het Revalidatiefonds, de Nederlandse Stichting voor het Gehandicapte Kind en de Stichting Kinderpostzegels Nederland.

Tips

- Iedere school heeft een onderhoudsrapport waarin het schoolonderhoud is vastgelegd. Hieronder valt ook het onderhoud van het speelplein en de afschrijving van de speeltoestellen.
- Kosten van groter onderhoud zoals de bestrating, het hekwerk en de groenvoorziening rondom de school, zijn vaak mede voor rekening van de gemeente.
- Het is aan te raden om tijdens ander groot onderhoud aan de school, bijvoorbeeld de bouw van een extra lokaal, wensen en doelen op gebied van buitenspeelruimte in dit proces mee te nemen.
- Let op gemeentelijke reserveringen voor riool, groenvoorziening en bestrating. Wanneer de gemeente hiermee aan de slag gaat, is dit een ideaal moment waarop je als school kan inspelen. Probeer plannen op gebied van het schoolplein te betrekken bij overig groot onderhoud van de gemeente.
- Zorg dat het schoolbestuur, de gemeente én eventueel andere gebruikers meebetalen aan de afschrijving van de toestellen. Zorg voor goede afspraken wie opdraait voor kosten van eventuele reparaties en onderhoud.
- Laat je adviseren door deskundigen.

Maak de school weer zichtbaar

Fred Lindemann is directeur van de rooms-katholieke basisschool Twickelo in het Overijsselse Delden. Het enthousiasme van alle betrokkenen, vooral van de ouders, bij het opknappen van het schoolplein inspireerde de jury tot het toekennen van de tweede prijs.

“Sinds we het schoolplein hebben opgeknapt, zijn de jongeren die hier rondhingen naar een andere plek gegaan. Voorheen zagen we ze eenvoudigweg niet door de hevige bosschage. Het hek, dat er wel degelijk stond, was compleet overwoekerd en het slot kapot. We vonden de bierflesjes soms in de zandbak. Kinderen, toch de voornaamste doelgroep van een schoolplein, zag je er niet meer na schooltijd.”

“We hebben het hele schoolplein, niet minder dan 3200m², helemaal opnieuw ingericht.’ Dat betekende een zoektocht naar geld, want navraag bij kinderen en ouders had een ambitieuze lijst aan wensen opgeleverd. Uiteindelijk droegen de gemeente, de ouderraad, de school en de Samenwerkende Fondsen Buiten Spelen gezamenlijk de kosten voor het speelplein dat sinds de herinrichting weer volop kinderen en ouders trekt. Er zijn goede afspraken gemaakt met de gemeente over het onderhoud van het schoolplein. De gemeente inspecteert de speeltoestellen, voor het tuinonderhoud is er een hovenier en de ouderraad helpt met eventuele reparatie van de speeltoestellen.”

“Mocht er echt iets beschadigd zijn, dan gaan we in overleg met de gemeente en het schoolbestuur kijken wat er moet gebeuren. Onze conciërge is verantwoordelijk voor de dagelijkse werkzaamheden, zoals het legen van de prullenbakken. Met de kinderen is een opruimschema opgesteld, zodat iedere week de rommel op het plein wordt opgeruimd. De buurtbewoners houden voor ons een oogje in het zeil. Gebeurt er iets, dan nemen ze contact met ons op. Desnoods in het weekeinde.”

Twee ouders, Carla Kerkhof en Wilma Glade, namen in Delden het initiatief tot het opknappen van het schoolplein. Wilma Glade heeft zelf twee kinderen op de basisschool en woont dicht bij school. “We stoorden ons enorm aan het oude schoolplein. Er stond niets uitdagends op voor de kinderen. Die zag je er ook niet. We hebben enorm veel gebeld, georganiseerd, er zijn ouders langs de lokale bedrijven geweest om geld in te zamelen, en nu ligt er een prachtig schoolplein. Heel veel ouders hebben geholpen, bijvoorbeeld met het plaatsen van de zandbak en het opknappen van speeltoestellen. Nu zie ik altijd kinderen op het plein spelen. Mijn eigen kinderen gaan er ook vaak naar toe. In het weekeinde zitten er vaak moeders met kleine kindjes, heel gezellig. In eerste instantie deinsde de school ervoor terug om het nieuwe plein open te stellen. Maar wij wilden dat wel. Als je zoveel moeite doet en zo veel wordt geholpen, dan moet dat. Het bestuur ging akkoord en eerlijk is eerlijk: ik hoor nooit iets over vandalisme.”

Betrek omwonenden bij het beheer

De derde prijs van de schoolpleinactie was voor de openbare basisschool De Kolk in Lutjewinkel (N-H). Paul Kramer is voorzitter van de ouderraad. De jury was met name gecharmeerd van de positieve houding van de school en de omwonenden naar de jongeren.

10

“Ons schoolplein is altijd al open geweest. Dat moet wel, verder is er weinig speelruimte voor de iets grotere kinderen uit het dorp. De omwonenden hier houden een oogje in het zeil. Dat werkt goed. Vandalisme proberen we waar mogelijk met de ouders te bespreken en op te lossen. Daarnaast hebben we een goed contact met de wijkagent.”

“Begrenzing, zoals een hek, is vaak onmisbaar. Niet om kinderen buiten te sluiten, maar juist om ze op het schoolplein te houden. En om de fietsen en brommers buiten te houden. Wij hebben daar een tijd last van gehad. Achter de school is een grasveld waar jongens graag met hun brommers kwamen crossen. Dat was de bedoeling niet. Nu hebben we een zogenaamd s-poortje, waar je wel lopend doorheen kan, maar niet met een fiets of iets dergelijks. Een veilige speelplek krijg je niet vanzelf. Samenwerking met alle betrokkenen is daarvoor heel belangrijk.”

Jan Schreur uit Lutjewinkel heeft twee kinderen op de basisschool De Kolk. Zijn caravan- en camperverhuurbedrijf grenst aan de basisschool. “We hebben eigenlijk weinig last van onze jongeren. Zeker vergeleken met grote steden. Als er al problemen zijn, dan is dat vaak omdat er jongeren van buitenaf naar Lutjewinkel komen. Die kennen we niet zo goed, en hun ouders ook niet. Onze eigen jeugd kunnen we op haar daden aanspreken. Jongeren hoeven niet per se lastig te zijn. Als je ze maar in hun eigen taal aanspreekt. Gewoon met ze praten en een potje met ze voetballen. Zo simpel is het.”

Ron Wijbregt is oud-jongerenwerker en directe buurman van de openbare basisschool De Kolk in Lutjewinkel. “Ik heb niet veel last van de jongeren. Als ze te luidruchtig worden of als de radio te hard staat, ga ik gewoon vragen of het rustiger kan. Het is nooit een probleem. Mijn tip: treed de jongeren met respect tegemoet. Kwaad worden helpt niet. Da’s olie op het vuur. Als we zelf iets willen, gaan we ook onderhandelen. Waarom dan niet met de jongeren?”

In Den Haag is de lokale politiek overtuigd van de noodzaak om meer speelruimte te creëren. Zeven schoolpleinen van Haagse basisscholen gaan in 2007 en 2008 ook na schooltijd open voor kinderen uit de buurt. Voor de financiering van de nieuwe speelvoorzieningen, zoals schommels en glijbanen, kunnen de scholen aanspraak maken op geld dat de gemeente via de nota ‘Samen Spelen’ beschikbaar heeft gesteld. De schoolpleinen blijven eigendom van de schoolbesturen. De besturen blijven verantwoordelijk voor beheer, toezicht en onderhoud. In totaal trekt de gemeente in 2007 en 2008 € 190.000,- uit voor deze schoolpleinen. (bron: www.denhaag.nl)

Deel het plein slim in

Marlies Rohmer, eigenaar van het Amsterdamse architectenbureau Marlies Rohmer, ontwerpt naast (groot)stedelijke woningbouw ook veel basisscholen en is daar meerdere keren voor bekroond. Tevens doet zij voortdurend onderzoek naar de verwerking van de jongerencultuur in architectuur.

12

“Eenvoudigweg de hekken opengooien na schooltijd is de oplossing niet. De meeste schoolpleinen zijn te oninteressant voor ouders en kinderen. Die zijn als het ware ééndimensionaal. Of één grote betonnen vlakke, of één groot voetbalveld. Dat werkt niet. Als je levendigheid op het plein wilt, is een goede en slimme indeling noodzakelijk.”

“Ik denk bijvoorbeeld aan een zogenaamd ‘breed schoolplein’. In navolging van de brede school, die zich kenmerkt door samenwerkingsverbanden tussen verschillende instellingen, kan een schoolplein ook breed worden gedeeld. Met een aangrenzende speeltuinvereniging bijvoorbeeld, de gemeentelijke dienst Sport & Recreatie of het sportbuurtwerk. Waarom niet deels een stadsparkje maken van het speelplein, wellicht met een barbecue?”

“Er moeten plekken komen waar ouders en leidsters kunnen zitten. Het liefst overdekt, zodat ze ook in de regen nog een boek of een krant mee kunnen

nemen. En afwisselende speelmogelijkheden voor de kinderen. Een kind van elf heeft immers andere speelbehoeften dan een kind van vier. Laat ze elkaar niet in de weg lopen. Oudere kinderen hebben eigen plekken nodig, ook zonder toezicht van ouders. Zet ergens een oude container op een vergeten plek, waar ze desnoods een fikkie kunnen steken. Dat is ook een natuurlijke vorm van beheer.”

“Het schoolplein moet eindelijk eens serieus genomen worden. Het is altijd een sluitpost. Als architect krijg ik wel een programma van eisen voor het gebouw, maar niet voor het schoolplein. Dat klopt niet. Het is momenteel niet eens een kwestie van **low budget**, maar van **no budget**. Terwijl het inrichten van een goed schoolplein een vak is. Ik pleit voor een fatsoenlijk budget, een programma van eisen en een goed beheersplan voor ieder schoolplein.”

In september 2005 werd de motie van Van Aartsen (VVD) en Bos (PvdA) aangenomen, waarin scholen verplicht worden voor-, tussen- en naschoolse opvang te regelen als ouders hierom vragen. Door deze motie wordt momenteel landelijk beleid ontwikkeld om de opvang van basisschoolkinderen op de scholen te laten plaatsvinden. Scholen zouden daartoe samenwerking kunnen zoeken met kinderopvangorganisaties, andere organisaties of het zelf gaan uitvoeren. Op dit moment zijn bijna alle scholen bezig naar manieren te zoeken om deze opvang vorm te geven. Het is in deze fase dus nog niet aan te geven wat voor gevolgen deze ontwikkeling heeft voor de openstelling van de schoolpleinen.

Tips

- Maak aparte speelplekken voor zowel jonge als voor oudere kinderen. Op deze manier vindt iedereen zijn ‘eigen’ plek. Het voorkomt dat de verschillende leeftijdsgroepen elkaar in de weg zullen lopen.
- Zorg voor variëteit in inrichting met natuurlijk groen, zitelementen en aanleidingen voor verschillende soorten spel.
- Houd rekening met balspel. Zorg voor voldoende vrije ruimte en leg niet teveel vast in deze vrije ruimte. Wees tevens voorzichtig met het investeren in rages op dit gebied. Eén ‘simpel’ doeltje op een veilige plek is vaak erg effectief.

Tips

- Leg in overleg met de omwonenden en ouders enkele gebruiksregels vast. Bijvoorbeeld over de openingstijden of de rommel op het plein. Spreek af wie gebeld kan worden indien er iets mis gaat en wat er na een melding gebeurt. Maak dit kenbaar op bijvoorbeeld een memobord. Overleg ook met de wijkagent en informeer de buurtbewoners over de afspraken.
- Houd contact met de jongeren die op het schoolplein aanwezig zijn. Benader ze positief en maak hen medeverantwoordelijk. Betrek ze bij de inrichting. Dit schept verantwoordelijkheidsgevoel en zorgt voor een plein waar ook jongeren graag komen.
- Als er na schooltijd in het schoolgebouw activiteiten plaatsvinden (toneelgroep, muziekvereniging, schilderclub), is er ook tijdens deze uren een vorm van sociale controle. De kans op vernieling en overlast wordt daardoor een stuk kleiner.
- Noem het schoolplein geen schoolplein maar een (buurt)speelplaats. Op deze manier geef je aan dat deze speelruimte niet alleen voor de leerlingen van de school is, maar ook voor de buurtkinderen.

Geïnspireerd geraakt?

Wilt u na lezing van dit boekje nog meer weten over het openstellen en het verantwoord inrichten van het schoolplein? In de volgende publicaties staat veel bruikbare informatie:

- **Beter Buiten Spelen: het speel-leerklimaat op de speelplaats (2005).** Greet Caminada. Baarn, Bekadidact. ISDN 90-262-4140-2.
- **Een schoolplein in de buurt (2001).** Vereniging Openbaar Onderwijs. Te bestellen bij VOO, voo@voo.nl of (036) 533 15 00.
- **Spelen met ruimte: handboek gemeentelijk speelruimtebeleid (2006).** Samengesteld door Jantje Beton, NUSO, VNG en Ministerie van VROM. Amsterdam, Mets & Schilt. ISDN 90-5330-535-1.
- **Bouwen voor the Next Generation (2007).** Marlies Rohmer. Rotterdam, Nai Uitgevers. ISBN 90-5662-545-4.
- **Stadskinderen: verschillende generaties over de dagelijkse strijd om ruimte (2004).** Carolien Bouw en Lia Karsten. Amsterdam, Aksant. ISBN 90-5260-168-2. Deze publicatie is mede tot stand gekomen door een bijdrage van Jantje Beton.
- **Van schoolplein tot speelplein: school-buurtspeelplaatsen; Speeldingen; Er is iets nieuws onder de zon (drie brochures op cd-rom) (2000-2006).** Stichting Speelruimte. Te bestellen bij Stichting Speelruimte, spelruimte@xs4all.nl of (033) 465 32 70.
- **Oases in het beton (2002).** Lia Karsten. Assen, Van Gorcum. ISBN 90-232-3841-9. Deze publicatie is mede tot stand gekomen door een bijdrage van Jantje Beton.

Samenwerkende Fondsen Buiten Spelen

Organisaties die buurtspeelvoorzieningen beheren, kunnen een bijdrage aanvragen bij Samenwerkende Fondsen Buiten Spelen. Dit is een samenwerkingsverband van Jantje Beton, het VSBfonds, het Revalidatiefonds, de Nederlandse Stichting voor het Gehandicapte Kind en de Stichting Kinderpostzegels Nederland.

Voor meer informatie over mogelijkheden van ondersteuning kunt u kijken op www.samenbuitenspelen.nl. Vragen? Bel naar (030) 242 72 85 of mail naar info@samenbuitenspelen.nl.

“Samen spelen is leren samenleven”
JANTJE BETON

Jantje Beton komt op voor de speelkansen van alle kinderen in Nederland. Als kinderen spelen hebben ze niet alleen plezier, ze doen ook allerlei ervaringen op die goed zijn voor hun ontwikkeling. Met name voor kinderen die door omstandigheden in de verdrukking dreigen te komen, is dat belangrijk. Daarom bedenkt, financiert en organiseert Jantje Beton projecten om juist deze kinderen spelenderwijs voor te bereiden op een actieve deelname aan onze samenleving. Want als kinderen samen spelen, leren ze samenleven! Kijk voor meer informatie op www.jantjebeton.nl

Colofon

Jantje Beton
Postbus 85233
3508 AE Utrecht
T (030) 244 70 00
F (030) 244 48 57
E info@jantjebeton.nl
E www.jantjebeton.nl

Giro 1247

(Eind)redactie:

Schrijf-Schrijf: Miriam Bruinooge
Jantje Beton: Margot Aler, Froukje Hajer, Anne-Marie Slager

Vormgeving:

Jantje Beton: Ruud Horsten

Fotografie:

Tamara Reijers (foto's pag. 10, 12 en 14)
Human Touch Photo.nl (foto's omslag, pag. 4 en 7)

Met dank aan:

Jaap Bros, Wilma Glade, Carla Kerkhof, Jan Kersten, Marije Klijnman, Paul Kramer, Fred Lindemann, Erna Muntendam, Marlies Rohmer, Jan Schreur, Piers van der Sluis, Dirk Vermeulen, Ron Wijbregt

